

Krivi ali nekrivi

Današnji članek bivšega partizana Zavadlava, ki ga ponatiskujemo na srednjih straneh lista, je zelo zanimivo branje. V njem bivši oznovec, ki je sprejemal kolone vrnenih domobrancev, na zelo odkrit in pošten način podaja svoja razmišljanja na tiste čase in korektno prispeva svoj del k bodoči človeški spravi med Slovenci. Domobranci omenja le kot svoje nasprotnike in — vsaj v glavnem — prizna resnična dejstva ter obžaluje in obsoja njihov pokol po vojni.

Ker pa — pravi sam — kot primorski partizan ne pozna dobro razmer v centralni Sloveniji, mu ni jasno nekaj dejstev. Ob tem bi se radi ustavili le na izrazu „krivi in nekrivi“ domobranci, ki so bili pobiti v Rogu. Ker se ta izraz še večkrat pojavlja v domačem časopisju, bi radi razčistili ta pojem.

Česa so bili krivi domobranci in drugi protikomunistični borci med revolucijo? Doma bi jim radi naprtili najrazličnejše zločine: izdajo, poboje, sodelovanje z okupatorjem, filonacizem itd.

A pri tem je treba najprej upoštevati, kdo je tisti, ki jim daje te etikete.

V bistvu gre za oznako naše medvojne civilne revolucije. Danes je že splošno znano, priznано in tudi napisano doma (glej pogovor s škofom dr. Leničem), da je revolucijo pov-

zročila komunistična partija in da ne bi bilo vaških straž in domobranstva, če ne bi bilo začetnih pobojev in terorja od strani partije oziroma partizanov. Ti so torej krivi za začetek, ti so vzrok za vso tragedijo revolucije, med njimi torej lahko iščemo krive in seveda tudi nekrive, ki so se res pošteno borili za svobodo naroda.

Na protikomunistični strani pa je bila le samoobramba pred napadom krvavih teroristov. In kako more biti kriv tisti, ki v samoobrambi seže po orožju v svojo obrambo? Največ, kar bi se komu dalo očitati, je to, da je šel v samoobrambi morda predaleč.

A je le bistvena razlika med zavestnim, preštudiranim, hotenim in krvavim napadom na drugačno misleče sorojake in med samoobrambo napadenih, ki so le v ta namen sprejeli orožje od okupatorja, sicer pa so bili tudi njemu nasprotni (kar prizna sam Zavadlav).

V tem bi radi pojasnili pojma „kriv in nekriv“. Partija je bila kriva hotenega zločina — kar se je jasno videlo tudi po pokolu na Rogu in drugod — tega pa naši borci niso bili krivi. Največ, kar bi se komu — posamezniku — lahko očitalo, je prehuda samoobramba.

Torej ne kriv : nekriv, ampak nameren napad : obramba.

Tine Debeljak ml.

Pregled dogodkov v Sloveniji

Konec junija je slovenska javnost preživljala v upajočem pričakovanju, kaj bo samovoljna vojska naredila z usodo Janše, Borštnerja in Tasića. 30. junija je namreč potekel priporni rok.

Scenarij, ki ga je pripravila jugoslovanska vojska s svojim bratom dvojčkom (komunističnimi neostalinisti), zadaja Slovencem hude udarce. Slovenci so začeli zivotariti v strahu. Noči postajajo nespečne, dnevi nezaupljivi. Protireformni moloh povzroča neverjetno škodo.

Eden izmed vidnih slovenskih oporečnikov Slavoj Žižek je v zadnji Mladini napisal bistvo: Eksces z afero Janša počne oblast zato, da zakrije kruto dejstvo, da je sama eksces.

Zavedati se moramo, da je afera z Mladino, Janšo, Borštnerjem, Tašičem, Bogatajem in Zavrlom le izgovor oziroma trojanski konj, s katerim želijo jugoslovanski stalinisti s po-

močjo vojske zavladati Vzrok za to je vedno večja neenotnost med komunisti, ki se kaže predvsem v zelo različnih zavzemanjih slovenske Kuchanove alternative ter ostalimi jugoslovanskimi komunisti, ki jih vedno več članstva zapuša in ki permanentno izkazujejo svojo nesposobnost ter bi kljub vsemu radi ohranili oblast.

Jugoslovansko gospodarstvo je v obupni situaciji. Tudi turizmu, ki je zadnja leta prinašal precej potrebnih deviz, napovedujejo turistični poznavalci za letošnje sezono pravi polom. Prebivalstvo je na robu bede. Jugoslovanski delavec, ki je nekaj zadnjih let mirno prenašal hude podražitve, ki so povzročale vedno hujšo draginjo, je nazadnje le začel omagovati pod pritiskom praznega želodca.

Na ulico so šli celo delavci Tovarne avtomobilov v Mariboru, za katere so nekateri sklepali, da bodo to

storili najkasneje. V tej tovarni namreč vlada napol vojaški režim zaradi proizvodnje vojaških tovornjakov ter modernih protidemonstracijskih oklopnikov. Te oklopnike izdelujejo že vrsto let in v velikih količinah čakajo, da bodo uporabljeni proti delavcem, ki so jih proizvedli!

27. junija so v Ljubljani zasedali slovenski komunisti in so dali vsem jasno slutiti, da so začeli podlegati stalinistom iz manj razvitih republik. Nekaj dni kasneje so jugoslovanski komunisti v Beogradu spet jasno in glasno pokazali svojo popolno nesposobnost. Ob ključnem dejstvu, da je država, ki ji samovoljno vladajo, v popolnem razsulu, so dva dni z vsemi močmi udrihali čez Slovence in njihovo komunistično vodstvo, ki da ni več sposobno obvladovati nezadržne demokratizacije.

29. junija je Janez Janša stopil v gladovni štrajk. V strogem vojaškem zaporu, za katerega po mesecu dni lahko trdimo, da je podoben južnoafriškimi, je tako izrabil edino in poslednjo svobodno odločitev. Slovenska javnost je postavljena pred hudo preizkušnjo, saj bo morala v naslednjih dneh storiti vse, da reši Janšino življenje ter se odločno začne spopadati z vso to množico nazadnjaških sil, ki si je prav te dni za svojega predsednika izbrala Stipeta Šušvarja, enega najnevarnejših dogmatov stalinističnega kova sploh, znanega očeta proslule šolske reforme (usmerjeno izobraževanje) in jugoslovanske inačice „kulturne revolucije“.

Janez Janša je začel gladovni štrajk takej, ko je izvedel, da mu podaljšujejo priporni rok, in ko je izvedel, da je proti njemu izdana obtožnica. S tem se odpira za slovensko javnost nova, nevarnejša fronta. Janeza Janšo bo treba rešiti in ga zaščititi pred vojaško samovoljo. 1. julija, ko je zasedal Odbor za zaščito človekovih pravic v Ljubljani, je zato prišlo do pripravljenosti, da se iz ogroženja in bojazni naslednje dni sredi Ljubljane začne z množičnim gladovnim štrajkom. Ljudje so po vsej tej aroganci vojske in vladajočih konzervativcev postavljeni v situacijo, ko morajo začeti izpostavljeni svoja življenja (Nad. na 2. str.)

Šolski zakon sprejet

Dne 8. junija je avstrijskih parlament sprejel šolski ločitveni model. Zastopniki vseh štirih strank (ljudske stranke, socialdemokratov, svobodnjakov in zelenih, katere je zastopal Slovenec Karel Smolle) so sprejeli predlog odbora za šolska vprašanja. Predvsem zaradi posredovanja poslanca Smolleta, ki je deloval v soglasju z Narodnim svetom koroških Slovencev, je bil predlog precej spremenjen in izboljššan, čeprav še vedno ni idealen. A v trenutnih razmerah ni drugega izhoda. Če bi Slovenci s svojim sodelovanjem v debati ne izboljšali predlaganega modela, bi bil pač ta sprejet neizboljššan.

Karel Smolle, slovenski poslanec v parlamentu, je dejal v debati: „To je eden mojih najtežjih trenutkov, odkar sem v parlamentu. Pristal bom, čeprav se vsebinsko ne morem strinjati z novim zakonom... Rekel bom da slabemu zakonu, ker hočem nov dialog. K temu dialogu lahko prispeva koroška deželna vlada s tem, da bo interpretirala ta zakon v manjšini prijaznem duhu. K dialogu lahko prispeva urad zveznega kanclerja s tem, da kmalu konstituirajo svet in k temu dialogu lahko prispeva predvsem državni zbor s tem, da končno sprejme zakone v prid manjšini.“

Po tej šolski debati je parlament tudi soglasno sprejel predlog, da naj vlada skupno s predstavniki Slovencev in z sodelovanju sosveta izdela poročilo o položaju koroških Slovencev.

Narodni svet koroških Slovencev, Koroška enotna lista in Krščanska kulturna zveza so ugotovili, da sicer zakon ni zadovoljiva rešitev, vendar v bistvenih točkah upošteva sporočilo, pri katerem so sodelovali predstavniki obeh slovenskih osrednjih organizacij. S tem se je predlog bistveno oddaljil od prej predloženega Slovencev nasprotnega šolskega modela. Zato podpirajo poslanca Smolleta pri pogajanjih ter pristajajo na popravljen zakon kot pripravljenost za dialog in iskanje skupnih rešitev.

Ravnatelj dr. Reginald Vospernik je izjavil, da sicer tak zakon ni zaželen, je pa znak „prebitja pozicije večne abstinence pri sodelovanju nastajanja važnih odločitev.“ Tudi je podprl Smolleta, ki da ni imel druge alternative (kot dialog in pogajanja, da mu je tako uspelo spreminiti predlog, da je možno — z dobro voljo vseh — na njem dalje graditi.

Druga pesem pa se je slišala v slovenskih leviarskih organizacijah. Zveza slovenskih organizacij, krov-

na organizacija slovenske levice, je nastopila zelo ostro in izjavila, da je absolutno proti novemu zakonu, ki ga ne sprejema in zahteva proti njemu bojkot. Smolletu tudi čita, da je glasoval za zakon, in mu odvzema pravico govoriti v imenu vseh Slovencev na Koroškem. Očita tudi slovenskim demokratom, da so zapustili enotnost koroških Slovencev.

To njihovo zadržanje spominja na enako zadržanje komunističnih pristašev na Primorskem po vojski, ko so tudi izvajali bojkot do slovenskih zaveznikov šol, ki jih imajo danes le po zaslugi emigrantov in demokratskih Primorcev. K temu naj še pripomnimo, da je jugoslovanski zunanji minister Lončar poudaril prijateljstvo in dobre odnose med obema državama, ambasador Krstić pa, da Jugoslavija nima namena, da bi v zadevi šolstva protestirala proti avstrijski zvezni vladi.

Prihodnjic bomo priobčili popravke in izboljšave, ki so bili vneseni in sprejeti po zaslugi poslanca Karla Smolleta v zvezi z NSKS.

Važno zasedanje HSS

V dnevih 20., 21. in 22. maja se je vršil važen sestanek Hrvatske seljačke stranke v Bruslju v Belgiji. Na dnevnem redu je bila reorganizacija stranke po smrti predsednika dr. Juraja Krnjevića. Na sestanek so prišli vsi vodilni člani stranke ter zlasti mnogo hrvaških izobražencev, ki živijo razpršeni v zdomstvu.

Prvega dne — 20. maja — se je sestal v dvorani hotela Metropol osrednji odbor stranke, pregledal položaj doma in v svetu in napravil primerne sklepe ter izvolil novo vodstvo stranke. Med sklepi naj navedemo, da hoče stranka nadaljevati delo svojih treh velikih predsednikov Stjepana Radića, Vladka Mačka in Juraja Krnjevića in zahtevati za hrvaški narod ljudske pravice in pravice samoodločbe, po kateri vsak narod sam odloča o svoji usodi. V tem namenu hoče HSS delati skupaj s hrvaškimi demokratskimi silami in ostati odprta nasproti vsem svobodno izraženim konstruktivnim idejam. HSS ni stanovska stranka, ampak stranka vsega hrvaškega naroda. HSS podpira vsa prizadevanja približevanja Evropski skupnosti.

Novo vodstvo stranke obstaja iz predsedništva osrednjega odbora, v katerega so bili izbrani: en član, ki ga bodo izbrali v domovini, dalje

Josip M. Torbar, Zvonimir Mustapić, Stjepan Košutić in Mehmed Bašić. Za tajnika je bil izbran Djuro Djurković, za blagajnika Stjepan Gorički. Član vodstva je tudi predsednik delavske zveze, Stjepan Bedeković. Ob tej priložnosti je bilo sklenjeno, da se na tem sestanku ne voli predsednik HSS, ampak predsedništvo osrednjega odbora. Predsednik pa bo izbran v domovini, ko bo to mogoče.

Naslednjega dne, 21. maja se je vršil seminar HSS v dvorani hotela Sheraton, katerega se je udeležilo lepo število Hrvatov. Seminar je vodil dr. Tihomir Radja. Prvi govor je imel dr. Josip Torbar, ki je odlično orisal delo dr. Stjepana Radića. Na seminarju so še govorili prof. Mirko Vidović, Vinko Orikin, Stjepan Bedeković, inž. Nikola Kirigin-Chugrin, inž. Branko Salaj, inž. Stjepan Košutić, Djuro Djurković, dr. Žarko Dolinar in dr.

Naslednjega dne zjutraj je bila v gotski katedrali sv. maša, posvečena junijskim žrtvam. Sestanek se je končal z banketom v zavodu sv. Stanislava.

Iskreno čestitamo bratski Hrvatski seljački strani k uspešno opravljenem važnem sestanku in ji želimo pri nadaljnjem delu mnogo uspeha.

Rudolf Smersu

Proces se pričinja

Proces žalostnega slovesa proti trem slovenskim časnikarjem in enemu podoficirju se je pričel 18. julija v Ljubljani pred vojaškim sodiščem. Vsi protesti slovenske javnosti niso pomagali nič. Vojska in zakoni so bili uporabljeni proti ljudstvu v takimenovani demokratični, ljudski in socialistični državi, kjer vlada „delovni razred“ — partijske kli-

Kot je bilo že poročano, je v svoji obtožnici z dne 30. junija vojaški tožilec Mazič obdolžil podoficirja Ivana Borštnerja, da se je protipostavno prilastil tajni vojaški dokument, ki govori o organizaciji, nalogah in pripravljenosti za boj nekaterih vojaških enot v Sloveniji. Tega je nato izročil Janši, Tasiću in Zavrlu v uporabo.

Vojaški sodnik Djuro Vlajsavljević je pričel sodno razpravo s tem, da je skupaj s štirimi drugimi vojaškimi sodniki sprejel mnenje vojaškega tožilca Živka Mazića, da se proces odvija za zaprtimi vrati, ker so obtoženi izdaje vojaške tajnosti. Samo neposredni sorodniki lahko prisostvujejo sojenju.

Proces se je pričel z branjem obtožnice. Če bodo obtoženi obsojeni, jih lahko čaka ječa do petih let.

Gotovo zelo efektiven način, da pod obtožbo špijonaže zavežejo usta najbolj glasnim kritikom režima.

PROTESTI

Društvo slovenskih pisateljev nadaljuje z večeri. Udeleženci vsak večer pošljejo pozdravno pismo zapornikom v vojašnico, do sedaj brez odgovora. Nekateri naslovi: Veno Taufer — Cenzurirani in prepovedani spisi po letu 1945; Vladimir Kovačič (violončelo) in Bor Turel (elektronika); Dane Zajc — Literatove skušnje z armado (Lojze in Jani Kovačič, Emil Filipičič); Proces in nova slovenska ustava (D. Rupel, F. Bučar, T. Hribar itd.); Prevajalci berejo prevode iz tujih del (si lahko mislimo, kakšnih); Svetlana Makarovič — Deseta hči; Pisatelji iz Trsta, večkrat, redkeje in nikoli prepovedani; Psihološke značilnosti zasliševalcev v političnih procesih — dr. Hubert Požarnik; Solidarnostni večer jugoslovanskih

pisateljev (Dobrica Čosić, Gojko Djogo...)

Vsaki petek zvečer se nadaljujejo molitve (za zaprte) v frančiškanski cerkvi.

Jugoslavija pod svobodnim soncem — Slavoj Žižek piše: „Rezultat štiridesetih let samoupravljanja je, da smo nekje tam, kjer je bil delavski razred v Angliji leta 1800. Občutek frustracije (po mogočnem zborovanju na Trgu osvoboditve): Zborovanje je mimo, kaj pa zdaj? Nič se ni zgodilo, vse je tako kot prej — mi se gremo kulturne mitinge, proces pa bo šel svojo pot.“ (Mladina, 1. julija)

Pristopili so k izjavi Odbora za varstvo človekovih pravic: iz Beograda vrsta kulturnikov kot Kosta Čavoski, Gojko Djogo, Vojislav Šešelj...

PISMO KANADSKI VLADI

Otmar Mauser, predsednik društva Baraga v Ontariu v Kanadi in član Slovenskega narodnega odbora, je poslal pismo predsedniku kanadske vlade Mulroneyu ter zunanjemu ministru Clarku, v katerem se zavzema za Henryja Huseina Melkića, kanadskega državljanca, ki so ga zaprli v Jugoslaviji, ter za proces proti slovenskim časnikarjem.

Od vlade je dobil pismen odgovor, ki ga je podpisal J. C. Legg, vodja odseka za ZSSR in Vzhodno Evropo. V njem mu ta odgovarja, da kanadsko poslaništvo redno spremlja proces proti Melkiću, kakor je določeno po mednarodnih diplomatskih pravilih.

Glede slovenskih pripornikov pa piše, da je o zaporu obveščen in da skrbno sledi vsej zadevi.

Obenem pa dobesedno pravi: „V naših medsebojnih odnosih vedno izrabimo primerne okoliščine, da višjim tujim osebnostim izrazimo zaskrbljenost raznih Kanadčanov glede človekovih pravic. Ko je februarja 1988 predsednik jugoslovanske vlade Branko Mikulić obiskal Kanado, smo omenjali zaskrbljenost za sporočene kršitve človekovih pravic v Jugoslaviji. Zagotavljamo vam, da bomo enako govorili jugoslovanskim oblastem ob drugih prilikah.“

Pismo generalu Višnjicu

Spoštovani tovariš Svetozar Višnjic, generalpolkovnik, poveljnik Ljubljanskega armadnega območja!

V petek, 17., ponedeljek, 20. in torek, 21. junija se nas je v vojaški sprejemnici kasarne „4. julija“ zvrstilo 46 žensk v želji in z željo, da bi se mogla ena od naših delegacij srečati z Vami. V strahu, da ne bi zamudile trenutka, ko bi imeli čas in bi nas bili pripravljene sprejeti, smo se organizirale v trojke in se menjavale na dve uri vse tri dneve.

Z osebnim obiskom smo želele doseči naslednje:

1. osebno Vam izročiti pismo Odbora za varstvo človekovih pravic, katere delegacije smo bile, pismo, kakršnega smo osebno izročili tudi Janezu Stanovniku, predsedniku predsedstva SRS, Miranu Potrču, predsedniku slovenske skupščine in Milanu Kučanu, predsedniku predsedstva CK ZKS;

2. želele smo Vam povedati, da imamo ljudje JLA za svojo in zato obžalujemo nesporazume, ki so se zgodili med vojaškimi in civilnimi osebami v Sloveniji; želimo pomiritve med vojsko in civilnim prebivalstvom, če smemo tako reči. Iskreno želimo, da bi se vojaške osebe pri nas počutile dobro, kakor doma. V tem smislu tudi podpiramo pripravljenost slovenskih oblasti, da bi vojaške osebe v Sloveniji zaradi višjih življenjskih stroškov dobivale večji osebni dohodek kakor drugod po Jugoslaviji;

3. hkrati smo Vam želele izraziti svojo izjemno pretresenost in zaskrbljenost zaradi zadnjih dogodkov: zaradi posega vojaških sodnih organov v civilno življenje, v življenje civilnih oseb. Zaradi tega je dobesedno izbruhnilo nezaupanje, ki se je kopičilo zadnjih štirideset let; zgodovinski spomin ve, da je bilo v

teh letih veliko „sodnih napak“ in „sodnih zmot“, za katere smo izvedeli šele veliko let ali celo desetletij kasneje, kot so se dogodile. In če je bilo nekoč še mogoče verjeti, da so bili nekateri ljudje „sovražniki“, poslani na „družbenokoristno delo“, pa se je veliko kasneje izvedelo, da niso bili sovražniki ampak žrtve in da tisto „delo“ ni bilo niti koristno niti delo sploh, ampak navadno mučenje ljudi — in še in še bi bilo mogoče naštevati! Danes tega ni mogoče več kar tako verjeti; po vseh teh tragičnih izkušnjah ni čudno, da se hočemo ljudje danes prepričati iz oči v oči o dejanskem stanju. Nezaupanje je v konkretnih primerih mogoče odpraviti — in me smo ga hotele! Zelele smo od Vas osebno slišati, kako se s priprtimi ravna in dobiti od Vas Vašo besedo, Vas moralno zavezati, da se bo z Ivanom Borštnerjem, Janezom Janšo in Davidom Tasičem ravnalo humano, in da bo dovoljeno civilno preverjanje tega ravnanja.

To je vse, kar smo želele!

Zal nas niste sprejeli! Verjamejo, da ste zelo zaposleni, vendar bi si 15 minut najbrž lahko vzeli za naš obisk. Očitno ne gre za vprašanje časa, saj so nam dežurni oficirji (ki so bili korektni in kulturni do nas) povedali, da ne boste sprejeli nobene delegacije, ki je ne bodo poslane uradne institucije oziroma SZDL. Pa saj smo tudi me vse članice SZDL! Ali je Jugoslovanska ljudska armada ljudska ali pa je to armada institucij oziroma zaradi institucij? Kako je mogoča takšna ignoranca do ljudskega glasu — in v primeru našega obiska je zagotovo šlo za „ljudski glas“, saj smo bile delegacije Odbora za varstvo človekovih pravic, v katerega se je doslej kolektivno včlanilo prek 400 družtev, revij, podjetij, različnih in-

razpoložajo zglasni prispevek, ki so ga predvajali ob ljubljanskem protestnem mitingu in ki je bil posebej livena dezinformacija in manipulacija. Prispevek je namreč s spretno montažo prikazoval Slovence srbskim gledalcem kot šoviniste in celo fašiste.

Kot rečeno, Slovenci se ne morejo zanesti niti na svoje politike, da bi jih branili pred represijo, ki prihaja z „juga“. Le nase še lahko računajo. Vsi nestrno čakajo dneve sojenja ter se pripravljajo na najhujše.

Puč vojske se je z aretacijami, ustrahovanjem in ignoranco že začel!

2. julija 1988.

V. Slemensky

stitucij... in prek 50.000 posameznikov, ki so s svojimi podpisi izkazali strinjanje s cilji Odbora in postali njegovi člani.

Želimo kvalitetno armado, ki bi nas branila pred morebitnim okupatorjem, bojimo pa se armade, ki je ravnodušna ali celo represivna do posameznikov in ljudi sploh. Ob Vašem ravnanju se nam je, žal, poročilo le še več dvomov in vprašanj. Še posebej kot žene in matere smo zaskrbljene: mar bodo jutri vojaške osebe zapirale tudi naše otroke? Onemogočale civilno kontrolo nad ravnanjem z njimi? Vidite, tudi to zaskrbljenost smo Vam želele osebno izraziti! Nismo hotele izjaviti pritiska na vojaške (sodne) organe niti biti vsiljive, želele pa smo se osebno srečati z Vami kot poveljnikom Ljubljanskega armadnega območja in predvsem z Vami kot človekom: naš prijazen pogovor, še posebej, če bi nam dali svojo besedo o ravnanju s priprtimi, bi zagotovo, vsaj delno, pomiril vznemirjeno javnost.

Pričakujemo Vašo osebno potrditev prejema tega pisma. In pričakujemo tudi pojasnilo in opravičilo za Vaše ravnanje!

S tem pismom in Vašim odgovorom homo seznanile slovensko in jugoslovansko javnost.

Želimo Vam veliko uspehov pri Vašem delu in Vas topla pozdravljamo!

Spomenka Hribar, Alenka Puhar, Vesna Teržan

v imenu Odbora za varstvo človekovih pravic in ženskih delegacij v vojašnici „4. julij“

DELO, 28. junija 1988

OB ROBU

Posledice intervencijskega zakona o omejevanju osebnih dohodkov že kažejo zobe. Nezadovoljstvo delavcev, ki te dni prejemanjo stanjšane plačilne kuverte, narašča in iz številnih krajev poročajo o prekinjavah dela.

Švicarski časopis „Toges-Anzeiger“ je konec maja priobčil poročilo agencije Reuter iz Beograda o krizi, ki jo povzročajo najnovjši ukrepi, katere hoče uveljaviti jugoslovanska vlada. Vodstvo jugoslovanskih komunistov je sicer pripravljeno, da sprejme in podpre reforme, tako na gospodarskem kakor na političnem polju, nikakor pa se ne bo odpovedalo svojemu vodstvenemu monopolu v korist zaželenemu večstrankarskem sistemu.

Konec maja je namreč jugoslovanska vlada objavila ukrepe, s katerimi je drastično zmanjšala življenjski standard Jugoslovancev. Bencin, električni tok in premog so se po-

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

ZMESANE STRENE

Ko je povsem nepričakovano zmagal v peronističnih notranjih volitvah riohanski guverner Saúl Menem, je s tem marsikomu zmešal načrte.

Gotovo je bil prvi premaganec Cafiero. Nazadnje je v preteklem letu jasno zmagal in postal predsednik stranke in guverner največje, najbogatejše in najbolj peronistične province, pa se je izkazalo, da ljudje niso bili kaj zadovoljni z njim. Verjetno mu je precej škodovalo njegovo spogledovanje z vlado; veliko se je govorilo o nekakšnem paktu: Alfonsin-Cafiero, kar ljudi ni ravno navduševalo; ko pa je vlada spregledala visoke milijone dolarjev davkov Cafierovemu bratu, Cafieru pa odobrila denar za notranje volitve, so pa peronisti verjeli v tak „Calfonfierski pakt“

Sicer sta se Cafiero in Menem enkrat sporazumela, da bosta nastopala skupno in da naj ne odstopi nihče od položajev v stranki — v parlamentu in stranki ima še vedno veliko večino Cafiero —, čeprav so menemisti zahtevali vodilne položaje.

Sedaj je Menem odšel na oddih, odpeljal se je v Sirijo, odkoder izhaja njegov rod kakor tudi rod njegove žene. Pri tem pa misli še malo pogledati po Evropi, kjer je skoraj nepoznan, kakor tudi po Severni Ameriki, kjer so se po zmagi spravevali, kdo je on. Gotovo niso veseli njegovih zadnjih izjav, da bo — če bo izvoljen za predsednika — za dalj časa ustavil odplačevanje dolga, podržal vso lastnino angleške krone v Patagoniji, in še vrsto takih navduševalnih misli, za katere je skoraj gotovo, da jih ne bo izpolnil. Ve pa, da bi s tem pridobil ekonomsko nižje plasti ljudstva, tako kot pred leti Perón.

dražili za tretjino, poština za 28 odstotkov, dinar je razvrstnoten za 23,9 odstotkov. Istočasno so zmanjšani dohodki za celih 30 odstotkov.

Ni bilo govora o idejah kot ločitev partije od države, borbi proti birokraciji, večji odprtosti sistema, najmanj pa ob zahtevi, da naj partija opusti zahteve po vodstvu.

TRIBUNA, št. 2; 87: (Iskra 15. 2. 88 - D. Jeruc): Lani v jeseni sem se vozil v vlaku čez Hrvaško v Beograd. V kupeju sem govoril slovensko. Sopotnica iz BiH je glasno zahtevala, naj govorim jugoslovanski jezik, ker je tu Jugoslavija ali naj zapustim kupe. Sopotniki te „zahteve“ niso podprli.

Drugi, ki mu je izid volitev zmešal račune, je bil sam Alfonsin. Ta je vso svojo volilno taktiko gradil na zmagi Cafiera, kateremu je bil gotovo bližji kakor radikalnemu kandidatu Angelozu, ki se drži bolj desnice in klasičnih radikalov. Če bi slučajno zmagal Cafiero na državnih volitvah, bi tako Alfonsin in njegovi imeli bolj prijateljsko dušo na predsedniškem stolčku.

Ko pa je zmagal Menem, je baje Alfonsin izjavil na vprašanje: Kaj sedaj, da ne ve. Vsa volilna borba se bo bolj polarizirala in Menemova karizma je nevarna radikalom, ki utegnejo tako zgubiti še relativno večino v volilnem zboru. Verjetno bo moral popolnoma na novo preučiti taktiko in priti do nekega globljega in bolj pristranskega dogovora s kandidatom Angelozom.

NEVARNE VOZNJE

Kdor ne pozna Buenos Airesa, naj ve, da večina mestnega prometa — poleg podzemne železnice — odpade na t. i. kolektive — kar je nastalo iz institucije kolektivnih taksijev, ki so vozili po določeni progri in sprejemali ljudi. Sedaj so vozila večja in se prilinejo v vsak kotiček mesta in predmestij. Šoferji pa so polihistorji: šofirajo, dajejo listke, sprejemajo in vračajo denar itd.

V zadnjem letu pa se je med velemestnimi roparji pričel nove vrste šport: napadi na te kolektive. Vsako noč so napadli po več vozil in oropali blagajno, voznika in ljudi. Tudi so šli tako daleč, da so vozniku hladnokrvno nastavili pištolo na tilnik in sprožili. Vse prižobe niso dosti pomagale. Policija je bila praktično nemočna, saj ni mogoče, da bi vsako vozilo spremljal policaj. Poleg tega pa je v zadnjem času tudi nastala velika gonja proti korupciji v policijskih vrstah, kar tudi ni ravno vzpodbudno za moralo policajev. Pa še lakšno delovanje sodišč, ki tatu takoj izpuste, da se lahko povrne k svojemu dobičkanosnemu poslu.

Zato so šoferji proglasili splošen štrajk vso noč 15. t. m. To je nekako podžgalo vlado, da je obljubila rešitev. Ta naj bi bila v uporabi žetonov (cospeles), tako da šoferji ne bi imeli opraviti z denarjem; druga možna rešitev pa je v uporabi magnetnih kartic, ki bi jih kontroliral računalnik na vozilu. Oboje bi lahko kupili v trgovinah, kioskih itd. Gotovo je nujna rešitev tega problema, ki pa je le znak splošne nejasnosti, brezizglednosti, brezupa in nemoči države.

O obelisku in spravi

Ob obletnici roške tragedije

Kupil svečko bom, vso noč prebdel in prosil bom za živo in mrtve ljudi, za žolte in bele ljudi, da več ne bili bi zveri. Za tisoče mrtvih ljudi potočil bom solzo nočoj.

(Karel Destovnik-Kajuh)

Še in še prebiram Kocbekov Zbornik s prispevkom Spomenke Hribarjeve „Krivda in greh“, pa še njene zapiske o tem v Novi reviji in članek Vinka Levstika v vašem časopisu ob lanskem obletnici poboja domobrancev na Rogu. Oba avtorja se sklicujeta tudi na moje pričevanje v Borcu in Mladini o sprejemu enega izmed transportov vojnih ujetnikov-domobrancev na Stajerskem, kjer sem bil priča začetku te tragedije z nerazumljivim koncem na Kočevskem Rogu in tudi drugod.

Zaradi tega vedenja in sodelovanja pri sprejemu nekaterih od tako tragično pogubljenih na slovenskih

Ponatiskujemo članek, ki je izšel v Katoliškem glasu v Gorici dne 9. in 16. junija t. l. upoštevajoč popravek tiskovne napake v istem listu 7. julija. Lani je Zavadlav v svojem intervjuju z M. Jenšterlom prvi opisal, kako je kot funkcionar OZNE spremljal vrnjene domobrance in potrde, da so bili ti predani v roke OZNE.

tleh, krivih in nekrivih, vendar pa vojnih ujetnikov, se tudi oglašam s tem spominskim zapisom. Naj bo v spomin in žalovanje za mrtvim, neoboroženim sovražnikom, vendar pripadnikom slovenskega naroda, nad katerim je bilo izvedeno „maščevanje na način, ki ni v skladu z moralnimi in civilizacijskimi načeli“, kot je dejal o tem nekdanji OF-ovski funkcionar Zoran Polič v svojem članku v Dnevniku decembra 1984.

Čudno in nerazumljivo je vse to nedavno pisanje o obelisku tem žrtvam ter o njihovi spravi s še živimi, kar naj bi menda želela izraziti Spomenka v svojem pisanju. Tudi nas borce so izkoriščali za takšne trditve, računajoč na našo starostno pozabljenost in neobveščnost. A bolj ko prebiram Spomenkino pisanje, vse manj vidim tak namen v njem. Nobenega obeliska in nobene sprave ne zahteva v svojem pisanju, vsaj tako ga razumem jaz. Pač pa zahteva trajno pomisel na takratno „necivilizacijsko in nemoralno maščevanje“ nad krivimi in nekrivimi. Zaradi tega menim, da bi naj le bil nekak obelisk, in to kot znamenovanje grobov mrtvih s strani svojcev; in tudi sprava naj bi bila, sprava z nekrivimi in še živimi svojci žrtev v domovini ali

pa njihovimi potomci v slovenskih diasporah širom sveta.

„Sam milijon nas je“, je zapisal moj nekdanji prijatelj, veliki partizanski in tudi slovenski pesnik Kajuh. Prav sedaj nas namreč znova vznemirja Kajuhovo vprašanje: „Kaj le s teboj, s teboj bo, narod moj?“

Saj smo celo do tujerodnih sovražnikov, tudi tistih iz druge svetovne vojne, zelo prizanesljivi, do njihovih svojcev prav tako. V Škofji Loki, Kranju, pa tudi Ljubljani, so grobovi nacističnih okupatorskih vojakov. V Ljubljani na Zalah so resda le grobovi avstrijskih vojakov, medtem ko so nemški sramežljivo skriti za avstrijskimi in znanomavni le z razpadajočim hrastovim križem. Grobovi italijanskih vojakov iz „era fascista XX“, padlim za „fašistično znamenje“, so prav tako skriti za grobiščem italijanskih vojakov iz prve svetovne vojne.

Grobov pripadnikov vaških straž in slovenskih domobrancev pa ni nikjer več, čeprav jih Milan Brežovar v Borcu št. 2/1988 v svojih proučevanjih o vojnih žrtvah, pokopanih na Zalah, navaja po podatkih mrliških knjig in knjig o evidencah grobov. Tudi tistih grobov turjaških ujetnikov, ustreljenih pri Ribnici iz leta 1943, ni nikjer.

Svojci padlih tujerodnih nacističnih in fašističnih vojakov pa skupaj s še preživimi prihajajo vsako leto na razprodajo naše ožje in širše domovine od Portoroža do Du-

brovnika, da o drugih krajih naše slovenske domovine ne govorimo. Zakaj takšno naše dvojno merilo??? Vojak je bil vojak, policaj je bil policaj, eden ali drugi je bil lahko krvoločnež ali pa ne, kriv ali nekriv. Zakaj danes takšno razlikovanje?

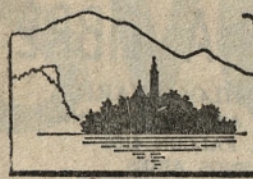
Ob roški ali vetrinjski tragediji — izvensodni usmrtni ali pobjoju krivih in nekrivih vojnih ujetnikov domobrancev pa moramo zaradi resničnosti upoštevati še nekaj dejstev. Bojim se, da z nezasišanimi dejanjem poboja neoboroženih ujetnikov preveč obremenjujejo le tedanja slovenska „vest“, in še to za pobjo samih Slovencev. Poznavalci tedanjih razmer pravijo, da naj bi bili med odgovornimi nalogodajalci in organizatorji poboja ugleden član slovenskega političnega vodstva, pa tudi pomemben slovenski pripadnik zvezne policije, prav tako srbski policijski general, poslan od rajnega Leke Rankoviča, ki je ukrep lahko edini dokončno ukazal ali odobril. Tudi enote, poleg slovenskega KNOJ, ki so na Rogu streljale vojne ujetnike, naj bi bil srbsko-hrvatsko govoreče. Streljani ujetniki pa so bili deloma pripadniki s sovražnikom sodelujočih vojaških enot iz neslovenskih delov Jugoslavije. Skratka, ni šlo le za „slovensko“ zadevo.

Pa domobranci! Čigavi vojaki so sploh bili? Vsak izmed tedaj bojujočih se dokazuje svoje. Resda mogoča trditve v navedenem članku „o formaciji v okviru SS“ ni natančna,

vendar pa vsaj „v okviru SD“ drži. Predvsem za gorenjske in primorske domobrance. Tako so Nemci gledali nanje. Res je tudi, da so domobranci pozneje prisegli tudi kralju Petru II. in naj bi bili torej njegova vojska, o čemer so bili sami prav tako prepričani.

Poznam zgodbo o študentu domobrancu, neborcu, po rodu s Koroskega, iz vetrinjskega taborišča. Sorodniki so mu ponujali civilno obleko in zatočišče, a je ponudbo zavrnil, tudi pobeg iz Vetrinje, ker da so domobranci prisegli kralju. Končal je na morišču nekje na Stajerskem. Res pa je tudi, da smo se partizani na Primorskem s tamkajšnjimi domobranci nekajkrat pogajali in smo jih s tem priznali za enakopravno bojujočo se stranko, o čemer pišejo nekateri partizanski spominski zapisi. Torej so le bili vojni ujetniki, za katere bi moralo veljati isto načelo kot za nemške vojne ujetnike, ki so lahko bili sojeni le za vojne zločine.

In koliko je teh žrtev na Rogu sploh bilo? Viri iz obeh bojujočih se strani (partizanske in emigrantske domobranske) so zelo različni. V članku, na katerega se odzivam, govori pisec o 11.700 vojaških in 3.000 civilnih osebah, ne pove pa, ali je šlo samo za domobrance s svojci ali tudi za vojake izven Slovenije. Peter Urbanc v celovškem Mòhórjevem koledarju 1988 govori o 7.500 žrtvah; Matjaž Kmecl v svojih Slovenskih postnih premišljeva-

NOVICE IZ SLOVENIJE

CERKNO — V trgovini za grelne plošče Eta gradijo novo livarno. Z njo bodo povečali proizvodnjo svojih produktov, čeprav, kot pravijo, že sedaj pokrivajo 30% svetovnega trga.

PORTOROŽ — Preveč zdravil naj bi porabili Slovenci, so ugotovili farmacevti na svojem strokovnem simpoziju. Zato se zavzemajo za nove ukrepe, ki bi privedli v smotrnejšo uporabo zdravil.

LJUBLJANA — Jezikovo razsodišče že osem let objavlja v ljubljanskem Delu svoje izjave o vprašanih, ki se pojavljajo v vsakodnevni uporabi slovensčine. Največkrat se mora oglašiti zaradi nemogočih prevodov iz srbohrvaščine na prospektih strojev za domačo uporabo ali drugih produktov, ki jih izdelujejo izven Slovenije. Letos ima Razsodišče nov odbor, ki mu načeljuje časnikar in prevajalec Stane Ivanc, slavisti so pa Marjeta Humar, Hermina Jug-Kranjec, Renata Zadravec, Janez Dular, Jože Faganel in Viktor Majdič.

LJUBLJANA — Umrila je Tončka Marolt, žena folklorista Franceta Marolta. Rojena na Bledu, učiteljica in izšolana operna pevka, je ob možu začela tudi raziskovati ljudske pesmi in izročila. Po njegovih smrti je še naprej zapisovala napeve, plese in skrbela za godce in noše znane folklorne plesne skupine, poimenovane po možu. Stara je bila 94 let.

LUBLJANA — Podobe Ljubljane je bil naslov razstave, ki jo je pripravil Mestni muzej. Vsega skupaj je bilo 174 podob, ki so prikazovale ljubljansko mesto od prve polovice 17. stoletja pa do danes. Razdeljene pa so na dva dela: do 19. stoletja so bolj topografske risbe, v drugem pa prevladujejo umetnine, narejene po letu 1900.

LJUBLJANA — Šestdeset let oddajanja slovenskega radia in trideset let TV prenosov so praznovali v Ljubljani s posebnimi programi, na katerih so se spominjali na začetke in razvoj teh dveh javnih občil. Na TV postaji so tudi podpisali pogodbo s prvim programom RAI, po katerem bodo skupno snemali roman Zaročenca Fulvia Tomizze.

VELENJE — Nove kompresorje bodo začeli izdelovati pri Gorenju Gospodinjski aparati. So tipa TL in FR in porabijo do 20 odstotkov manj elektrike kot dosedanja PV. Kompresorje že dalj časa izdelujejo v sodelovanju z dansko firmo Danffos. Proizvodnjo bodo povečali od 700 tisoč na 1,2 milijona kompresorjev letno.

LJUBLJANA — Na popis, ki bo leta 1991, se pripravljajo. Da bi se izog-

nili po-popisnim polemikam, hočejo razjasniti nekatere točke, ki se tičejo predvsem o izrekanju narodnosti. Tako pravijo, da so pri zadnjem popisu kršili neki člen, ki zagotavlja občanom svobodno izražanje o narodni pripadnosti in vsilili pojem „jugoslovanstva“. To pa naj bi bila posledica „napačne“ interpretacije neke Titove izjave...

NOVA GORICA — Pitna voda, ki jo mesto in okoliške vasi dobivajo iz Soče, ni več tako pitna. Soča je vedno bolj onesnažena. Odplake iz tovarn in naselij ob njej, pa tudi tiste, ki jih prinašajo njeni pritoki, ogrožajo njeno pitnost. Sicer so nekatere čistilne naprave že zamišljene a ne izvedene, ker manjka zanje denarja.

LJUBLJANA — Lasersko ploščo s Sedmo Brucknerjevo simfonijo v E-duru so posneli na Japonskem. Izvajalec je bil Simfonični orkester Slovenske filharmonije s sedaj že pokojnim Lovrom Matačičem. Japonci so jo izdelali kot nekaj spomin na dirigenta, ki je na Japonskem pogosto sodeloval. Je to prva laserska plošča Slovenske filharmonije.

JESENICE — Karavanski predor je bil 17. maja globok 2.000 metrov. Da pridejo do mejne črte pod Karavankami pa jim manjka še kilometer in pol. Upajo jo doseči avgusta prihodnjega leta. Na avstrijski strani je bil v istem času globok 2.160 m.

LJUBLJANA — Tenoristu Antonu Dermoti so v Cankarjevem domu pripravili dokumentarno razstavo o njegovem pevskem življenju. Pripravil jo je Slovenski gledališki in filmski muzej. V spremni monografiji je navedena kronologija nastopov, ki jih je ogromno, saj je prepeval celih 56 let.

UMRLI SO OD 13. do 20. maja 1988:

LJUBLJANA — Marija Peljhan; Marija Starin; Nada Micič; Dora Bizjan roj. Šetnikar; Marija Bombek roj. Bračko; Jože Dremelj; 84; Amalija Gamberger roj. Zidan; Vlasta Grden roj. Verščaj; Ignac Kavčič; Sonja Matjan; Marjan Skodič; 68; Jože Pušnik ŠDB; Milena Gregonka roj. Mehle; Alojzija Ajdič roj. Stroj; Marija Oblak roj. Oven; Nuša Kristan; Franc Petrič; Ana Nahtigal roj. Arzenšek; Cilka Humar roj. Svetlin.

RAZNI KRAJI — Anton Zibelnik st., 83; Polhov Gradec; Marjeta Rous, Murska Sobota; Drago Kalin, Raka; Ana Koder, 87; Preska; Marija Cajzek, Celje; Karl Kurent, Zagorje; Ludvik Zibert, Naklo; Ludvik Berič, Zg. Gameljne; Amalija Kerin (Pirčeva Makli), Leskovec pri Krškem; Karolina-Druga Primec roj. Druškovič, Kozje; Anton Mohar, 75; Sodražica; Antonija Tegelj roj. Kumše, Matena; Janko Leskošek, 72; Beograd; Magda Kompare roj. Bigles, Mengeš; Peter Dovč st., Mekinje; Ljilka Stanonik roj. Puc, Radovljica; Aleksander Bevec, Mokronog; Edvard Bradaška, 77; Kranj.

njih iz leta 1987 o 12.000 žrtvah, Jože Dežman v Pismu v Borcu št. 2/1988 pa o 9.000. Kaj je sploh res? Ne vem!

Vem le za pripovedovanje enega izmed pripadnikov KNOJ, udeleženca drugega stražarskega kroga okoli morišča pri Kočevju. Tam skozi so vodili žrtve, po ustrelitvi pa so sprejemali njihove obleke in osebno predmete ter jih spravljali v neko šolo v bližnjem Kočevju. Pričevalec se je udeleževal tega dela samo en dan. Število oblek je ocenil na preko 3.000, vsa morija pa naj bi po njegovem trajala tri dni.

Zaradi resničnosti pa moramo pogledati še podatke o številu partizanov, številu domobrancev, številu „dobrih režimskih“ in „slabih nerezimskih“ žrtvih ter številu pravih borcev in zalednih neborcev v tedanjih vojaških enotah. Iz teh številkih bi lahko vsaj približno videli, koliko je lahko med ustreljenimi žrtvami sploh imelo toliko „okrvavljenih roke“, da bi bili pred tedanjimi vojaškimi sodišči obsojeni na smrt. Tudi vsi tam na Rogu ustreljeni niso namreč imeli „okrvavljenih rok“, kot se je to temu tedaj reklo. Poznam domobranca, ki je doživel Rog, streljanje in padeč v jamo. Ni bil niti ranjen, pa se mu je posrečilo izvleči iz jame. Gol se je skrival kak mesec na Rogu ter se preživljal s koreninicami in sadeži, dokler se ni v boleznih in obupu zatekel v osamljeno hišo. Tam ga je pobrala ljudska milica. Obsojen je bil pred so-

diščem na 15 let zapora, kazen pa je prestajal kakih osem let. Pri domobrancih je bil bolničar.

Ogledimo si številke še z druge strani! Koliko je pravzaprav bilo Slovencev, ki so se borili med seboj, bodisi na okupatorski ali partizanski strani? Po podatkih knjige NOV na Slovenskem iz leta 1977 naj bi bilo pred osvoboditvijo v letu 1945 za boj sposobnih borcev NOV 25.000, od tega na območju 7. korpusa, v bivši ljubljanski pokrajini, 6.500. Domobrancev pa naj bi bilo v istem času po navedbah dr. Toneta Ferenca v posebni številki Borca leta 1987 v bivši ljubljanski pokrajini 13.000, na Primorskem 2.500 in na Gorenjskem nekaj sto (tri različne formacije z različno komando). Po podatkih knjige NOV na Slovenskem pa navaja Jože Dežman v že navedenem Pismu v Borcu 20.000 slovenskih domobrancev.

Kako pa je bilo z žrtvami? Jože Dežman je tudi prvič spregovoril o „režimskih in nerezimskih“ žrtvah. Medtem ko so podatki o prvih v vsej naši literaturi, pa o drugih spregovorili le Peter Urbanec v že navedenem Mohorjevem koledarju. „Dobrih“ žrtvih naj bi bilo po podatkih knjige NOV na Slovenskem 16.000 (padlih v oboroženem boju NOV) in 16.400 civilnih oseb, padlih pri pomoči oboroženemu boju partizanov. „Slabih“ žrtvih pa naj bi bilo po Urbančevih podatkih 14.600, skupaj z žrtvami domobrancev z Roga (7.500) ter žrtvami plavo in be-

SLOVENCI V ARGENTINI

Osebnostne novice

Rojstvo: Družino Jurija Sforze in Olge roj. Lah. je razveselil sinček, ki bo pri krstu dobil ime Friderik Ezekiel. Srečnim staršem naše čestitke!

† TONE RODE

ZALOSTINKA

Spet je legel v tujo zemljo košček domovine, v noč je omahnil vse prerano člen — Slovenije v svetu. V grudo se je zgrudil mož in oče; na njegovo mesto enak ne bo stopil.

En napev slovenske pesmi je ufinil v pampi; delček svetle slike iz planin in hribov je usahnil v zamorski ravni. Okleščena je lipa po neurju; gorenjski list odnaša burja s Kordiljere.

Babilon je zdrobil preobutljivo srce; Slovenija v svetu: memento mori!

Vsakokrat, ko leže v grob član zdomstva, v gomilo leže košček domovine.

V plitev grob si legel, brat,

v tuji zemlji;

skopa je bila mačeha

s poslednjo odejo.

Bog ti solze obriši

z nebeskim zefirom,

Bog te sprejmi v svoje varno

pristanišče.

V. R.

Zopet je smrt posegla med nas. Nepričakovano je v nedeljo, 3. julija na posledicah operacije, predviden s tolažili svete vere, umrl Tone Rode. Če je vsaka smrt boleča, je še toliko bolj smrt moža in očeta. A božji načrti niso naši načrti.

Pokojni Tone se je rodil 10. septembra 1930 na Rodici pri Domžalah v kmečki družini Andreja in Marije roj. Breznik, sestre znanega jezikoslovca dr. Antona Breznika. V družini je bilo sedem otrok. Andrej in Nace sta bila kot domobranci vrnjena iz Vetrinja; pomorja se je rešil le mladoletni Nace, ki živi sedaj v domovini. Ostala družina pa je prehodila znano begunsko pot skozi avstrijska taborišča v Argentino, kjer sta tudi našla svoj zemski počitek oče in mati. Tone se je v novi domovini pridno oprijel ročnega dela in vzorno skrbel za ostarele starše. Z Ivanko roj. Mali si je ustvaril družino, ki jo je razveselilo troje otrok. Zadnja leta sta si postavila svoj novi dom v mestu Ramos Mejia, kjer je bil Tone živ član slovenske skupnosti v Slomškovem domu. Več let je pel pri cerkvenem pevskem zboru, pomagal pri Domovih prireditvah, zadnja leta pa je

bil zvesti sodelavec cerkvenega odbora in pomagal pri slov. službi božji v Slomškovem domu. Iz rojstnega doma je prinesel veliko spoštovanje in ljubezen do slovenske knjige in tiskane besede sploh. Bil je eden tistih, ki ni mogel iti mimo knjige, ne da bi jo prebral in če le mogoče tudi kupil.

Z njim žalujejo žena Ivanka, sinova Tone in Andrej ter hčerka Helena. Med nami živita še brat prof. Vinko in sestra Mara, v Iranu pa sestra misijonarka Francka, ter brata: v domovini Nace in v Rimu lazarist dr. France. V Argentini zapuščila še številno sorodstvo. Vsem naše globoko sožalje, dragega Toneta, našega naročnika, bomo tudi številni prijatelji ohranili in v lepem spominu. Njegov zgled, delo in zvestoba zaslužita našo hvaležnost in pognemanje. Počivaj v miru, dragi prijatelj!

na DOM

SAN JUSTO

DOMOBRAVSKA PROSLAVA

Kot vsa leta se je tudi letos sanhuška srenja zbrala na zadnjo nedeljo v juniju, da pozdravi spomin tistih, ki so pred štiridesetimi leti žrtvovali svoja življenja, da mi danes lahko živimo v svobodi.

Po slovenski sv. maši smo se zbrali v veliki dvorani Našega doma; bila je nabitost polna in to predvsem mladine, kar je znak, da se ta krepko zaveda, kaj pomenijo za nas in za naše dogodke nepozabne preteklosti. In to dejstvo je nam v veliko veselje, da v njih živijo ideali, za katere smo pustili najdražje.

Proslava je začela s pozdravnimi besedami predsednice P. Lipuščeve, takoj za njo je stopil na govorniško tribuno priznani kulturni delavec naše skupnosti Tone Brule, ki je v lepih in jedrnatih besedah idejno opisal tedanje dobo. Njegove besede so se nam vtisnile v globok in spoštljiv spomin.

Sledile so recitacije in pevski nastopi sanhuške mladine v vestni pripravi Frida Beznika in Andreja Selana. Bila je na odru zbrana mladina od najmlajših do malc starejših, ki so doživeto podajali svoje vloge in nas vpeljali v pravo komemoracijsko razpoloženje.

Tudi scenerija je pripomogla k proslavi primernemu razpoloženju, delo že znanega scenografa Toneta Oblaka.

Vsi, ki smo se je udeležili, smo odhajali s prijetno zavestjo, da smo na lep način proslavili naše nepozabne junake in spolnili svojo dolžnost.

ostalih na Otoku ter, končno, tudi zaradi sodno usmrčenega Črtomira Nagodeta. Zaradi vseh njih, pa njihovih svojcev in potomcev, sta potrebna Spomenkin obelisk in sprava. Obelisk naj bo zaznamba njihovih grobov s strani svojcev, sprava pa naj bo priznanje mrtvih žrtvih, kakor tudi priznanje njihovih potomcev v raznih slovenskih diasporah po vsem svetu, kjer so se vedno trudili in se še trudijo, da bi ostali Slovenci. Ta njihov trud na poti v diasporo lepo popisuje Milica Stargarjeva v Borcu št. 1/1984 in št. 1/1985.

Naj se zaznambe njihovih grobov pridružijo spomenikom pri Sv. Urhu, v Kozlarjevi gošči, turjaškem gozdu in drugod!

Ze imenovani Jože Dežman v svojem Pismu društvu piscev zgodovine narodnosvobodilnega boja in revolucije letos v Borcu št. 2/1988 pravi, ko omenja ob osvoboditvi ustreljene nemške vojne ujetnike v Dragi na Gorenjskem: „Vendar njihove kosti, ki prihajajo na svetlo v Dragi in jih raznašajo otroci, zahtevajo vsaj pravico do priznanja smrti.“ In še: „...da smo to priznanje smrti dolžni tudi našim ljudem, tistim, ki so jih s smrtjo kaznovali partizani, padlim nemškimi vojakom in verjetno še komu.“

In Bog bodi mrtvim, predvsem pa nam, še živim, milostljiv!

Sv. Ana pod Ljubeljem, maja 1988

Zdenko Zavodlav
nekdanji primorski partizan

SLOVENSKI DOM

SAN MARTIN

SESTANEK LIGE

V juniju je pri sanmartinski Ligi žena-mati ponovno predavala ga. Metka Praprotnik Luna in sicer o depresijah. Poudarjala je, da depresija ni omejenost, je prehod. Depresivni bolnik izgubi spomin in zbravnost, zato mora živeti v miru in brez razburjanja. Od dvajset do trintrideset odstotkov ljudi trpi na depresiji. To stanje rado povzroča pomanjkanje vitaminov B1, B12, razne infekcije, kot: hepatitis, gripe... nekatera zdravila (sedantes, tranquilizanti) ali zdravila proti visokemu krvnemu pritisku.

Simptomi so, da je pacient brez veselja do življenja, je brezbrizen, izgubi voljo do dela, večkrat se razjezi brez vzroka, se sam sebi smili, zgubi spomin. V ekstremnem primeru pride do samomora. Če dobi občutek, da je zasledovan, je že v huššem stanju. Navadno se izogiba družbe, se zapre vase, ne je, ne spi, morda se trese in se težko premika. Depresija je značilna za stare ljudi, sčasoma preide v omejenost. Depresiji se rada pridruži migrena, bolečine v hrbtenici, vrtoglavica... Prav tako kašelj, krčenje ličnih mišic, hušjanje... Ozdravljenje je odvisno od dobrega zdravnika in ločnega držanja navodil. Četni zboljšave v dveh mesecih, prevzame zdravljenje psihiatra.

SLOMŠKOV DOM

OČETOVSKA PROSLAVA

V nedeljo, 19. junija, ko v obeh Amerikah slayijo očetovski dan, so se tudi mladi iz Slomškovega doma spomnili svojih očetov in starih očetov. Pristrčno prireditelj so pripravili Slomškova šola, mladci in mladenke ter mladina.

Po sveti maši, ki jo je daroval namesto odsotnega dušnega pastirja Tone Bidovec, je vse nazgoče pozdravil predsednik šolskega odbora arh. Jure Vombergar ter podal nekaj konkretnih misli o vlogi očetovstva danes in tukaj. Nato pa so se zvrstila voščila in deklaracije šolskih otrok, vse od najmlajših iz vrta do vseh razredov ljudske šole ter mladecev in mladenk, vse pestro prepletene s primernimi pevskimi točkami. Petje je učinkovito spremljal na orglah Ciril Loboda, Marcel Brula je nato prebral Finžgarjevo črtico Očetova veljavnost. V imenu otrok je pozdravila slavljenca Olga Bohine, v imenu fantov in deklet pa je spregovoril dr. Boris Štrfiček. Iz govora obeh je zvenela zahvala in želja mladih, da bi naši očetje še naprej trdno stali mladim ob strani in jim bili v oporo v mladostni rasti. Lep zaključek so pripravile žene iz šolskega odbora, ki so postregle očetom in starih očetom z okusno pogostitvijo.

Naj se kot eden navzočih v imenu vseh slavljenec zahvalim vsem, ki so s tako ljubeznijo pripravili ta praznik. To so predvsem naše požrtvovalne učiteljice, šolski odbor in mladina. Hvala za vašo ljubezen in pozornost.

PREDAVANJE DR. VESNE TURAK

V nedeljo, 26. junija je v Domu predavala zdravnica dermatologinja dr. Vesna Turak iz Čila, ki je trenutno v Buenos Airesu na specializaciji. Srečanje je pripravil Socialni odsek skupno z odsekom SDO. Številna dekleta in žene so z zanimanjem sledile izvajanjem specializacije. Srečanje je pripravilo sodelovanjem mladine predstavila na domačem odru otroško igro „Pekarna Mišmaš“. Res dobro pripravljena igra je zaslužila, da si jo ogleda še širše občinstvo. Vmešesni napor vseh, ki so sodelovali pri igri.

PEKARNA MIŠMAŠ

Po uspeli premieri na Alojzijevi proslavi v Slovenski hiši je v soboto, 2. julija, Slomškova šola s sodelovanjem mladine predstavila na domačem odru otroško igro „Pekarna Mišmaš“. Res dobro pripravljena igra je zaslužila, da si jo ogleda še širše občinstvo. Vmešesni napor vseh, ki so sodelovali pri igri. (Nadaljevanje na 4. str.)

MALI OGLASI

POGREBNI ZAVOD

ORIENTE S.R.L. — Prevozi — Poroke — Rešilni avtomobili — Pogrebi. Za Slovence 15% popusta. Rep. O. del Uruguay 2651 (ex Camino de Cintura), San Justo, prov. Bs. As. T. E. 651-2500.

SERVIS

Dolenc Lojze — popravila barvne TV, video-kaset, radio-snemalcev, kaset in audio — Cerviño 3942, San Justo, T. E. 651-2176.

TURIZEM

Potovanja, skupinske ekskurzije, letalske in pomorske vožnje poskrbi po ugodni ceni Marjeta Šenk. T. E. 762-2840.

ARHITEKTI

Andrej Duh — izdelovanje načrtov, vodstvo in gradnje del v Bariločah in okolici; nepremičninski posli. P. Moreno 991, 5. nadstr. C — 8400 Bariloche.

ZDRAVNIKI

Bogomila Rebozov, psihologinja — tesnoba, nespečnost, potrtost, splošni živčni in duševni problemi. — Moreno 458, I. 7, La Lucila, T. E. 799-8823 (po 19. uri).

ZA DOM

POHISTVO: za jedilnice, spalnice, dnevnice sobe, moderno in angleški stil. Martin Kovačič — T. E. 765-1682.

REDECORA — celotna oprema stanovanj: blago za naslanjače, odeje, zavese, tapete, preproge — Bolívar 224, Ramos Mejía, T. E. 654-0852.

Garden Pools — konstrukcije bazenov - filtri - avtomatično zalivanje — Andrej Marolt, Martínez de Hoz 211, San Miguel, T. E. 664-4374.

SANITARNE NAPRAVE

Jančič Feliks in sin — inštalacije centralne kurjave in ohlajevanja - popravila — Lugones 22-8 - 1430 Capital - T. E. 542-3513.

Sanitarne in plinske naprave — privatne - trgovske - industrijske - odobritev načrtov — Andrej Marolt, Avellaneda 216, San Miguel, T. E. 664-1656.

ADVOKATI

dr. Vital Ašič — odvetnik - ponedeljek, sredo, petek od 17 do 19; Don Bosco 168 - San Isidro; T. E. 743-5985.

dr. Franc Knavs — vsakovrstne civilne, delavske in trgovske zadeve v Capitalu in Peia. Bs. As. — Tucumán 1455, 9. nadstr. E - T. E. 45-0320 - poned., torek, četrtek od 16 do 20.

TRGOVINA

Delikatosa Franc Vester — Gana 119 - Capital - (1 kvadra severno od postaje Liniers).

Alpe Hogar — Stane Mehle - vse za vaš dom - L. Vernet 4225 - 1826 Rem. de Escalada - T. E. 248-4021.

GOSPODARSTVO

Zavarovanja M. in H. Loboda — Sarmiento 385, 1. nadstr., pis. 10 - Buenos Aires - od 11 do 18.30 - T. E. 812-2127.

Kreditna zadruga SLOGA — Bm. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574/654-6438. Od ponedeljka do petka od 14. do 19. ure.

Mutual SLOGA — Bm. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574, 654-6438. Od ponedeljka do petka od 14. do 19. ure.

SLOGA — PODRUŽNICA SAN MARTIN — Slovenski dom - Córdoba 129 Tel. 765-1266 - Urađuje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10. do 11. ure (g. Stanko Oberžan).

SLOGA — PODRUŽNICA SLOVENSKE VAS — Hladnikov dom - Msgr. J. Hladnik in Hernandarias - Urađuje ob sredah od 19. do 21. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (ga. Marija Gorše).

SLOGA — PODRUŽNICA RAMOS MEJIA. V pritičju poslopja Sloge, Moreno 129. Od ponedeljka do petka od 16. do 19. ure. T. E. 658-6574 — 654-6438.

SLOGA — PODRUŽNICA CASTELAR Slovenska Pristava - Monte 1851 - Urađuje ob četrtkih od 20. do 22. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (g. Nande Češarek).

SLOGA — PODRUŽNICA SAN JUSTO Naš dom (pisarna) H. Irigoyen 2756 T. E. 651-1760. Urađuje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 9.30 do 11.30 (gd. Julka Moder).

Slovenci v Argentini

(Nad s 3. str.)

predvsem pa mlade režiserke Klavdije Malovrh-Jakoševe pa je bil poplačan z zadovoljstvom in veseljem, ki so ga pripravili tolikim mladim in starejšim gledalcem. Vsem bo še dolgo ostala v očeh prelepa zaključna slika in zveneje prijetne melodije iz „Pekarne Mišmaš“.

IZ PISMA IZ EVROPE

Moja prijateljica je potovala s Simplon ekspresom iz Pariza v Istanbul. V kupeju sta dve Srbkinji potovali v Beograd, nekaj moških pa v Zagreb. V drugih kupejih pa so peli pesmi, ki so se njej zdele „turške“. A niso bile turške, ampak albanske. Gospe iz Beograda sta dejali moji prijateljici: „Vi ste tujka, za vas ni nevarnosti, a če bodo vsi

ti Albanci zvedeli, da sva iz Beograda, nas bodo vse poklali.“ Oni iz Zagreba pa so ju mirili: „Ne govorite neumnosti, kdo vas bo poklal?“ Ti iz Zagreba so tudi popolnoma odkrito govorili proti režimu...

MOGOČE NE VESTE, DA...

— da je bilten KORENINE, glasilo Društva Slovencev v Parizu, prišel že do svojega 17. letnika... MLADIKA, Trst št. 5/6

VAŽNO SPOROČILO

VSEM, KI ŽELE BITI VKLJUČENI V NOVI SLOVENSKE TELEFONSKI IMENIK, KI GA PRIPRAVLJA SLOGA

- Objava v osebem delu imenika je brezplačna.
- Kdor želi biti vključen v novi slovenski telefonski imenik, naj pisмено ali telefonsko sporoči to v SLOGO, Bm. Mitre 97 - 1704 Ramos Mejía, tel. 658-6574 in 654-6438, ali v katero naših podružnic do 10. septembra 1988. To velja tudi za tiste, ki so omenjeni v zadnji izdaji slovenskega telefonskega imenika, ki je izšla 1984.
- Podjetniki, trgovci, obrtniki in profesionalci, ki žele objaviti svoj oglas v trgovskem delu imenika, naj istega pisмено ali telefonsko sporoče v SLOGO do 31. avgusta 1988. Cena oglasov je do 31. 8. 1988: Najmanj 3 vrste A 120.-, vsaka nadaljnja vrsta A 50.-.

Slovenski telefonski imenik, ki bo izšel pred koncem tega leta v nakladi 3000 izvodov, bomo kot doslej brezplačno razdelili med naše člane in prijatelje.

SLOVENSKE VAS

31. JULIJA

36. obletnica HLADNIKOVEGA DOMA

"RASTEMO IN ŽIVIMO S SLOVENSKO PESMIJO"

- ob 9.00 uri: Slovesna sveta maša
10.30 uri: Nogometna tekma
12.00 uri: Kosilo — domače kolone
16.00 uri: Kulturni program — Slavnostni govornik: inž. Jernej Dobovšek
18.00 uri: Prosta zabava

Sodeluje: ZLATA ZVEZDA

Vas pričakujemo!

Prijava za kosilo: T. E. 248-4021 — 248-6862

Slovenska kulturna akcija

7. kulturni večer

AVGUST HORVAT

Ob etnogenezi narodov

V soboto, 30. julija ob 20. uri, v zgornji dvorani Slovenske hiše.

Turizem

Letalske in pomorske vožnje, ekskurzije, skupinska potovanja in vse informacije vam solidno in strokovno pripravi: CADAQUES Empresa de Viajes y Turismo - Florida 470 - 4. nadstr., pis. 411, Buenos Aires - Tel. 322-6648. Se priporoča: Zupan Jure, direktor

OBVESTILA

ESLOVENIA LIBRE

SOBOTA, 23. julija:

Redni pouk Slov. srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

Tečaj za odrasle v Slovenski hiši ob 17.40.

NEDELJA, 24. julija:

Srečanje mladih zakoncev v Slovenski hiši ob 15.30. Sodelovala bosta Tone Rant SDB in dr. Jure Rode.

V Slovenskem domu v Carapachayu kolone.

ČETRTEK, 28. julija:

Seja izvršnega odbora Zedinjene Slovenije ob 20. uri.

SOBOTA, 30. julija:

Seja profsorskega zbora Slov. srednješolskega tečaja.

Predavanje SKA ob 20: Avgust Horvat Ob etnogenezi narodov.

SDO-SFZ Ramos Mejía: V globine ljubezni; Tone Rant SDB.

NEDELJA, 31. julija:

V Hladnikovem domu v Slovenski vasi obletnica Doma.

SREDA, 3. avgusta:

Sestanek ZSMŽ v Slovenski hiši ob 17. uri. Okrogla miza z M. Batagelj: „Ali še pojememo v naših družinah?“

SOBOTA, 6. avgusta:

Redni pouk Slovenskega srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

Tečaj za odrasle v Slovenski hiši ob 17.40.

NEDELJA, 14. avgusta:

Mladinski dan — Slomškovem domu s celodnevni programom.

Fundador: MILOŠ STARE

REDACCION Y ADMINISTRACION:

RAMON L. FALCON 4158

1407 BUENOS AIRES

ARGENTINA

Teléfono: 69-9503

Glavni urednik:

Tine Debeljak ml.

Uredniški odbor:

dr. Tine Debeljak, Tone Mizerit, dr. Katica Cukjati, Gregor Batagelj

Correo Argentino Central (B)	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 3824
Registro Nac. de la Propiedad Intelectual No. 85.462	

Naročnina Svobodne Slovenije za l. 1988: Za Argentino A 150; pri pošiljanju po pošti A 180; Združ. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 60 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.
TALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES - T. E. 362-7215

Darujte v tiskovni sklad!

SDO-SFZ Ramos Mejía

"V GLOBINE LJUBEZNI"

govori Tone Rant SDB

30. julija ob 20. uri v Slomškovem domu.

Vabljeni vsi, ki ste že spoznili 18 let.

Gospod, jokaj si nad mrtvim Lazarjem, obriši tudi naše solze.

Zapustila nas je dne 12. julija in odšla v večno domovino naša skrbna žena, mama, stara mama, sestra, svakinja in teta, gospa

Angela Aleš roj. Borštnar

Po pogrebni maši v sredo, 13. julija, smo jo položili k večnemu počitku na pokopališču v Olivos.

Zahvaljujemo se prelatu dr. A. Starcu za vodstvo pogreba, dr. J. Rodeju, A. Bidovcu za asistenco in domačemu župniku P. Vittoriju za molitve.

Hvala vsem, ki so ji bili dobri v življenju in se je spominjali v smrti. Priporočamo jo v molitev in blag spomin.

Za njo žalujejo: Ciril, mož;

Tadej in Andrej, sinova;
Marjeta, snaha; Pavelček, vnuk;
Albina, Ivana, Francka, Filipina
Matilda, sestre z družinami;
Matija, brat, duhovnik;
Metka, svakinja z družino
in ostalo sorodstvo.

Carapachay, Jarše pri Domžalah, Joliet - ZDA.

Sodstvo

Ustavna sodišča

Sodstvo se izvaja v imenu ljudstva.

Sodniki so podrejeni samo zakonu.

Pravosodno funkcijo opravljajo sodniki, ki so postavljeni v skladu z zakonom o organizaciji pravosodja.

Ni dovoljeno ustanavljati izrednih sodišč.

Upravno sodstvo je pristojno za varstvo zakonitih koristi državljanov v razmerju do organov javne uprave.

Računsko sodišče je pristojno v zadevah javnega računovodstva.

Vojaška sodišča so pristojna samo za vojaška kazniva dejanja, ki jih zakrivijo pripadniki oboroženih sil, v vojnem času pa imajo pristojnosti, ki jih posebej določi zakon.

Sodstvo je samostojno, neodvisno od drugih vej oblasti.

Sodniki so neodstavljeni. Sodniki so lahko stalno ali začasno odstranjeni s svoje funkcije ali premeščeni proti svoji volji samo na podlagi sodne odločbe in to v primerih, ki so predvideni z zakonom.

Vsi sodni sklepi in odločitve morajo biti utemeljeni. Proti razsodbam in sklepom, ki zadevajo osebno svobodo, je vedno možna pritožba, razen proti razsodbam vojaških sodišč v času vojne.

Proti dejanjem in odločitvam javne uprave je vedno dovoljena sodna zaščita pravic in zakonitih interesov pred rednimi in upravnimi sodišči.

Ustavno sodišče odloča:

— v skladnosti zakonov z ustavo;

— o sporih glede pristojnosti med republiko in občino;

— o obtožbah zoper predsednika republike in ministre.

Poseben ustavni zakon določa organizacijo in način delovanja ustavnega sodišča.

Ustavo je mogoče spremeniti samo po dveh zaporednih glasovanjih skupščine, med katerimi mora preteči rok najmanj 6 mesecev in z absolutno večino vseh poslancev. Sprememba ustave je veljavna šele, ko je spremembo odobrilo ljudstvo na referendumu.

Občina

Občina je enota samouprave v zadevah, ki se tičejo samo prebivalcev območja občine.

Občine se ustanovijo z zakonom, po predhodnem mnenju prebivalstva. Upoštevanje mnenja prebivalstva je obvezno. V ta namen se lahko razpiše referendum.

V pristojnost občine spada vse, kar neposredno ne zadeva tudi drugih državljanov republike Slovenije.

Glede sporov o pristojnosti odloča ustavno sodišče.

Občina lahko glede vsakega zakona republike sproži ustavni spor, če meni, da je z zakonom kršena njena samouprava.

Zadeve iz svoje pristojnosti financira občina z lastnimi sredstvi.

Občina lahko razpisuje davščine za pokrivanje svojih izdatkov.

K o n e c